

JUMALIK KOMÖÖDIA

PARADIIS

BIBLIOTHECA MEDIAEVALIS

SARJA KOLLEGIUM:

Meelis Friedenthal (Tartu Ülikool)

Tiina Kala (Tallinna Linnaarhiiv, Tallinna Ülikool)

Ülar Ploom (Tallinna Ülikool)

Marek Tamm (Tallinna Ülikool)

Tallinna Ülikool

Dante Alighieri

JUMALIK KOMÖÖDIA

PARADIIS

Itaalia keelest tõlkinud Harald Rajamets,
Ilmar Vene ja Ülar Ploom
Kommenteerinud Ülar Ploom ja Ilmar Vene

TLÜ Kirjastus
Tallinn 2022

Bibliotheca Mediaevalis

Tõlgitud väljaandest:

Dante Alighieri

La Divina Commedia

Testo critico della Società Dantesca Italiana: Riveduto col commento scartazziano, rifatto da Giuseppe Vandelli Ventunesima edizione (completa)
Milano: Ulrico Hoepli Editore 1987

Raamat on välja antud koostöös Emakeele Sihtasutusega

Raamatu väljaandmist on toetanud Eesti Kultuurkapital

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo del Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano. Selle raamatu tõlkimist on toetanud Itaalia Vabariigi Välisasjade ja Rahvusvahelise Koostöö Ministeerium

Tõlkinud Harald Rajamets (laulud I–V; VI, 1–72; XXXIII, 133–145),
Ilmar Vene ja Ülar Ploom (VII–XX), Ülar Ploom (XXI–XXXIII, 1–132)
Kommenteerinud Ilmar Vene ja Ülar Ploom (laulud I–XX),
Ülar Ploom (XXI–XXXIII)

Astronoomia-alane konsultant Tõnu Viik

Sisuliselt toimetanud Märt Väljataga

Keeleliselt toimetanud Tiina Hallik

Kujundanud ja küljendanud Sirje Ratso

Sarja makett: Rakett

Autoriõigus (tõlge): Harald Rajametsa pärijad, Ilmar Vene ja Ülar Ploom, 2022

Autoriõigus (kommentaarid): Ilmar Vene ja Ülar Ploom, 2022

Autoriõigus (järelsõna): Ülar Ploom, 2022

Autoriõigus: Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2022

ISSN 2228-0553

ISBN 978-9985-58-937-3

TLÜ Kirjastus

Narva mnt 29

10120 Tallinn

www.tlupress.com

Trükk: Pakett

SISUKORD

Esimene laul 19

Dante-autori avasõnad ja pöördumine Apollo poole inspiratsiooni saamiseks (1–36). Dante-tegelane omandab üliinimliku väe ja tõuseb Beatrice silmadesse vaadates taevasesse tulesfääri (37–81). Dante esimene kahtlus, mille Beatrice hajutab (82–93). Teine kahtlus, millele Beatrice leiab lahenduse kõiksuse üldises korraldatuses (94–142).

Teine laul 25

Pöördumine lugeja poole ja hoiatus ainese keerukuse eest (1–18). Dante ja Beatrice jõuavad esimesse, Kuu taevasse (19–45). Huvitumine Kuu laigulisuse põhjusest ja Dante ebaõige arvamuse kummutamine (46–105). Beatrice, toetudes taevaid ühendavaile seaduspäradele, esitab õige seletuse (106–148).

Kolmas laul 33

Esimene kohtumine õndsate vaimudega: Kuu taevas ilmuvad Dantele ja Beatricele nende inimeste hinged, kes teistelt tuleva sunni tõttu ei suutnud maises elus oma töotusi pidada (1–33). Kohtumine Piccarda Donatiga (34–57). Dante huvitub õndsuse eri astmetest ja Piccarda seletab tahtmise ja selle täitumise vastavust paradiisis (58–90). Piccarda maine elukäik (91–108). Kohtumine Hauteville'i Constance'iga (109–130).

Neljäs laul 39

Dante ja Beatrice viibivad endiselt Kuu taevas. Dante soovib vastust kahele teda vaevavale küsimusele ja Beatrice aimab tema soovi (1–27). Vastus teisele küsimusele ehk sellest, kus on õndsate tõeline asupaik (28–63). Vastus esimesele küsimusele täitmata jäänud töotuste ja inimese vastutuse kohta (64–90). Täielik ja

suhteline tahe (91–117). Dante tunneb huvi, kas murtud tötust saab heastada (118–142).

Viies laul 46

Küsimus tötusvande unustamisest (1–15). Tahtevabaduse väär-
tusest ning selle asendamatuses (16–33). Aineliste ohvriandide
teatavast asendatavusest (34–63). Kristlasi manitsetakse, et nad
ei võtaks tötuste andmist kergelt (64–84). Tõus teise, Merkuuri
taevasse (85–99). Kohtumine sealsete õndsatega ja sissejuhatav
suhtlemine eriliselt kiirgava vaimuga (100–139).

Kuues laul 52

Beatrice ja Dante viibivad endiselt Merkuuri taevas. Justinianus I
Suur tutvustab end kui impeeriumi idee ja sümboolika kandjat
(1–10) ning räägib oma tegevusest valitseja, seaduslooja ja usu-
puhastajana (11–27). Seletus kotka sümboli all toimivast impee-
riumist kui pühast üldise võimu ja õigluse subjektist Aenease
kangelasteost alates (28–36). Ülevaade kotka tegudest oma kand-
jate kaasabil Alba Longa ja Rooma vahelise võitluse, kuningate
ja vabariigi ajastul (43–54), kodusõdade ja keisririigi ajastul ning
kristliku Püha Rooma riigi perioodil (55–96). Justinianuse paha-
meelekõne kotka märgi vaenlaste gvefeldide ja selle usurpeerijate
gibelliinide vastu (97–111). Merkuuri taevas ilmuvate vaimude
õndsuse eripärast (112–126). Justinianus räägib Dantele Romieu
de Villeneuve'i loo (127–142).

Seitsmes laul 59

Justinianuse kiidulaul Jumalale, rõõmutants ja kaugenemine koos
teiste õndsate vaimudega (1–9). Beatrice seletab Dantele Aadama
patu, Kristuse ristisurma ja juutide karistamise seoseid (10–51).
Dante kahtlus lunastusviisi otstarbekuse asjus ja Beatrice põhjen-
dused (52–120). Beatrice seletused elementide lagunemise ja ihu
ülestõusmise kohta (121–148).

Kaheksas laul 66

Planeet Veenuse nime saamisluгу (1–12). Beatrice ja Dante tõusevad kolmandasse taevasse ja kohtuvad armastavate vaimudega (13–30). Jutuajamine Anjou Charles Marteliga (31–84). Charles Martel seletab Dantele iseloomude muutuvust sama perekonna liikmete seas jumaliku ettehoolde tõttu (85–135) ja jumaliku sekkumise vajalikkust (136–148).

Üheksas laul 73

Charles Marteli napp tulevikuennustus (1–12). Kohtumine Cunizza da Romanoga (13–36). Cunizza ennustab kurje sündmusi Treviso margis (37–63). Jutuajamine Marseille trubaduuri Folquet'ga (64–108). Folquet näitab Dantele Jeeriko Raahabit (109–126). Folquet' süüdistuskõne Firenze linna ja vaimulike ahnuse vastu (127–142).

Kümnes laul 80

Dante-autor pöördub lugeja poole ja kutsub teda nautima taevafääride korraldust (1–27). Tõus neljandasse, Päikese taevasse ja tarkade vaimude kirjeldus (28–51). Dante tänulik keskendumine (52–63). Targad vaimud moodustavad poeedi ja Beatrice ümber valgusringi (64–81). Aquino Thomas tutvustab ennast ja oma üheteistkümmet kaaslast tarkade pärjas (82–138). Õndsate tarkade ühise laulu ja tantsu võrdlus hommikupalvusele kutsuva kella rataste liikumisega (139–148).

Üheteistkümmes laul 87

Maise rähklemise tühisuse võrdlemine taevamatka kogemusest saadava rahuloluga (1–12). Aquino Thomas näeb läbi Dante kaks kahtlust ja asub neile vastama (13–27). Püha Franciscuse ja püha Dominicuse väljavalimisest jumaliku ettehoolde poolt kiriku missiooni edendamiseks (28–42). Aquino Thomase panegüürika Franciscusele: Franciscuse sünnikoha kirjeldus (43–54); tulevase

pühaku vaesusetootus ja vaesuse personifitseerimine naise ja Kristuse lesena (55–75); Franciscuse nakkav eeskuju (76–90); kiriku heakskiidu saavutamine frantsisklaste ordu reeglistikule (91–99); misjon Egiptuse sultani juures (100–105); stigmade saamine (106–108); eeskujulik surm ja ordule vaesustootuse kinnitamine (106–117). Aquino Thomas kiidab dominiiklaste ordu rajajat Dominicust (118–123) ja kritiseerib orduvendade käitumist, mille käigus hajutab Dante esimese kahtluse (124–139).

Kaheteistkümnes laul 94

Teise valgusringi ilmumine esimese ümber ja kahe ringi sünkroonne liikumine (1–9), mida Dante-autor võrdleb topeltvikerkaarega ja häälest põrkuva kajaga (10–21). Bonaventura Bag-noreggiost alustab ülistuskõnet pühale Dominicusele (22–33). Dominicuse ja Franciscuse missiooni kiitmine (34–45). Dominicuse sünnikoha kirjeldus (46–57). Bonaventura räägib Dominicuse ema ja ristitema prohvetlikest ennustustest Dominicuse tulevaste tegude kohta (58–66). Dominicuse nime tähendus (67–70). Dominicuse teod (71–105). Bonaventura jutustab frantsisklaste ordu allakäigust ja lõhenemisest (106–126). Teise valgusringi vaimude tutvustamine (127–145).

Kolmeteistkümnes laul 101

Tantsivate ja laulvate tarkade topeltringi võrdlemine täheringidest moodustuva kujutletava topeltkrooniga (1–24). Tarkade kiitus kolmainu Jumalale (25–27). Aquino Thomas hajutab Dante kahtluse kuningas Saalomoni tarkuse küsimuses: Saalomoni suhteline tarkus võrreldes Aadama ja Jeesuse absoluutse valgustatusega (28–111). Thomase manitsus ennatlike tõdede suhtes (112–143).

Neljateistkümnes laul 108

Beatrice esitab Päikese taeva tarkadele vaimudele Dante kahtluse ülestõusnud ihu hiilguse ja võimekuse kohta (1–18). Vaimude hoogne tants ja laul kolmainu Jumala auks ja kiituseks (19–33). Kuningas Saalomon seletab muudatusi vaimude olemises seoses ihude ülestõusmisega viimsel kohtupäeval (34–66). Dante näeb teiste tarkusevaimude kogunemist juba tuttavate vaimude ümber (67–78). Beatrice tabamatu ilu (79–81). Dante tõuseb Beatrice seltsis viiendasse, Marsi taevasse ja toob oma südames Jumalale tänuohvri (82–90). Dante näeb usu eest võidelnud vaimudest moodustuvat valgusristi, millele ilmub Kristuse kuju (91–117). Dante eriline lummatud vaimude laulust (118–129). Ettevaade Beatrice kasvavale ilule (130–139).

Viieteistkümnes laul 115

Marsi taevast ilmunud usumärtritest vaimude koori vaikimine (1–6). Mõtisklus heasoovlike vaimude vahenduse vajalikkusest (7–12). Kohtumine Cacciaguida vaimuga (13–27). Cacciaguida tervitab Dantet pidulikult ja õhutab teda kõnelema (28–69). Dante vastab Cacciaguidale ja palub tal ennast tutvustada (70–87). Cacciaguida tutvustab end Dante esiisana ja kiidab oma-aegse Firenze lihtsat vooruslikku elulaadi (88–129). Cacciaguida nimetab oma nime ja esitab fakte oma ja Dante suguseltsi kohta (130–139). Cacciaguida räägib oma märtrisurmast (140–148).

Kuuteistkümnes laul 122

Dante-autori mõtisklus inimeste arusaamatu kalduvuse üle oma päritolu rõhutada (1–9). Dante-tegelane küsib Cacciaguidalt tema esivanemate ja Firenze endiste aegade kohta (10–27). Cacciaguida annab teada oma sünniaja (28–39) ja perekonna elupaiga (40–42) ning räägib linnale kahjulikest muutustest elanike arvus ja koosseisus (43–72). Aruanne Firenze kunagiste tähtsate perekondade käekäigu kohta suhtluses ambitsioonikate uusasukatega kuni

Buondelmonte dei Buondelmonte süü tõttu alguse saanud kodanike poliitilise jagunemiseni (73–144). Cacciaguida kahetseb taga Firenze rahuaja lõppemist (145–154).

Seitsmeteistkümmes laul 129

Dante küsib Cacciaguidalt kinnitust põrgus ja purgatooriumis kuuldud ennustuste kohta (1–30). Cacciaguida, kes näeb Jumala vahendusel Dante tulevikku ette, ennustab tema lahkumist Firenzest, kibedat pagulaspõlve ja erimeelsusi seniste liitlastega (31–69). Cacciaguida ülistab Verona valitsejate Bartolomeo ja Cangrande della Scala heldemeelsust ja soosivat suhtumist Dantesse (70–96) ning manitseb Dantet kaasinimesi mitte vihkama (97–99). Dante tänu hoiatuste eest ja keskustelu Cacciaguidaga kogetud sündmuste kajastamise kohta luules (100–142.)

Kaheksateistkümmes laul 136

Dante muremõtted ja Beatrice lohutavad sõnad (1–6). Dante naudib Beatrice näol peegelduvast jumalikust armastusest (7–21). Cacciaguida näitab Dantele kuulsaid usu eest võidelnud vaimu Marsi taevas: Joosua, Juudas Makabeus, Karl Suur ja Roland, Robert Guiscard, Godefroy de Bouillon, Orange'i Guilhem ja Rainouart (22–51). Beatrice ja Dante tõus kuuendasse, Jupiteri taevasse (52–69). Jupiteri taeva õiglasel vaimudel moodustavad Dante silme ees tähemärke, mis annavad kokku õpetussõna Saalomoni raamatust (70–93). Vaimud koonduvad M-täheks, mis võtab seejärel kotka kuju (94–114). Dante pahameelekõne halbade kirikujuhtide, eriti paavst Johannes XXII vastu (115–136).

Üheksateistkümmes laul 142

Kotkas hakkab kõnelema ja Dante imetleb õiglaste vaimude üksimeelsust (1–21). Dante palub abi jumaliku õigluse mõistmiseks (22–33). Kotkas seletab jumaliku õigluse mõistmatust inimese

silmis (34–99). Usu ja pääsemise küsimus (100–114). Kotkas toob näiteid kristlike valitsejate halbadest tegudest (115–148).

Kahekümnes laul 150

Õiglaste vaimude võrdlemine taevatähtedega (1–9). Vaimude rõõmu eri väljendumine kotka kujus (10–31). Kotkas tutvustab õiglaste vaimude kõrgeimat kuuikut (31–36): kuningas Taavet (37–42), keiser Traianus (43–48), Juuda kuningas Hiskija (49–54), keiser Constantinus (55–60), Sitsiilia kuningas Guglielmo (Guillaume) II (61–66), troojalane Ripheus (67–72). Kotka vaikimine ja Dante kahtlused paganlike vaimude õndsuses (73–87). Kotkas seletab inimese lootusrikka armastuse ja jumalaarmu vahekordi (88–99). Kotkas põhjendab Traianuse ja Ripheuse taevassevõtmist (100–105). Traianuse lugu (106–117). Ripheuse lugu (118–129). Kotkas räägib jumaliku ettehooldde müsteeriumist (130–148).

Kahekümne esimene laul 157

Tõus seitsmendasse, Saturni taevasse (1–18). Dante-tegelase topeltnauding Beatrice vaatlemisest ja tema korraldustele allumisest (19–24). Dante näeb kristalses taevas kuldset treppi ja sellelt alla laskuvaid tulukesi (25–42). Vastused Dante kahele küsimusele (43–72). Põhjalikum arutelu Jumala armastuse mõju ja tema ettehooldde läbinägematuse üle (73–102). Pier Damiano tutvustab end ja räägib oma munga- ja kardinalielust (103–126). Pahameelekõne kõrgvaimulike luksuslike elukommete vastu (127–135). Pieri kaaslaste kummaline hüüd (136–142).

Kahekümne teine laul 163

Dante kohkumine ja Beatrice rahustav seletus toimunule (1–18). Uute tulukeste ilmumine taevatrepile (19–24). Dante soov suhelda mitme erksa vaimuga (25–30). Püha Benedictuse pöördumine Dante poole (31–51). Dante küsimus Benedictuse tegeliku välimuse kohta ja Benedictuse vastus (52–72). Benedictus sarjab

oma ordu korruptiivset tegevust (73–96). Benedictuse kadumine (97–99). Beatrice ja Dante tõus kaheksandasse, kinnistähed taevasse (100–111). Dante tänulik pöördumine Kaksikute tähtkuju poole (112–123). Pilguheit senisele teekonnale läbi seitsme alumise taeva (124–154).

Kahekümne kolmas laul 171

Beatrice tähtsa sündmuse ootel (1–15). Kristuse ilmumine öndsate vaimude saatel (16–30). Dante suutmatus Kristust vaadelda, Beatrice seletused ja Dante meelte karastumine (31–45). Dante näeb ja kuuleb Beatrice imelist naeru ning mõtiskleb oma poemi üle (46–69). Triumfeerivate hingede nägemine (70–87). Neitsi Maarja triumf ja kroonimine (88–111). Maarja tõusmine empüüreumi koos Kristusega (112–120). Hümn Maarja auks (121–129). Kiitus kõigile öndsatele vaimudele ja pühale Peetrusele (129–139).

Kahekümne neljas laul 178

Beatrice palub öndsatelt vaimudelt Dante vastu heasoovlikkust ja mõistmist (1–9). Vaimude rõõmuväljenduse ühtsus ja erisus (10–18). Apostel Peetruse pöördumine Beatrice poole (19–33). Beatrice palub, et Peetrus Dantet tema usu kohta küsitleks (34–45). Dante valmistumine vastuseks (46–51). Dante ja Peetruse arutelu usu mõiste üle (52–78). Peetrus kiidab Dante mõtteid heaks (79–84). Arutlus Dante usu ja selle allikate üle (85–96). Arutlus usu eelduste paikapidavuse ja nende õigsuse tõendite üle (97–111). Vaimude laul eksami õnnestumise kiituseks ja Peetruse vastav tunnistus (112–121). Dante avab oma usu sisu ja räägib selle juurde jõudmisest (122–147). Peetruse heameeleväljendus ja Dante õnnistamine (148–154).

Kahekümne viies laul 185

Dante unistus pagendusest kuulsa poeedina kodulinna tagasi pöörduda (1–12). Apostel Jaakobuse ilmumine ja tema pidulik

tervitamine (13–27). Beatrice palub, et Jaakobus Dantet lootuse kohta küsitleks (28–33). Jaakobuse kolm küsimust Dantele ja Beatrice vaheseletus (28–63). Dante seletab lootuse olemust ja toob näiteid selle tunnistajate kohta (64–78). Jaakobuse heakskiit ja täpsustav küsimus lootuse objekti kohta (79–87). Dante vastus ja õndsate hingede heakskiit (88–99). Apostel Johannese ilmumine ja kolme apostli rõõmuriituaal (100–111). Beatrice kommenteerib Johannese suhet Jeesusega ja Dante üritab näha, kas Johannesel on keha (112–122). Johannese seletus keha asukoha kohta (123–129). Dante äkiline pimestus (130–139).

Kahetkümmend kuues laul 192

Apostel Johannes küsitleb Dantet tema armastuse objekti kohta (1–18). Dante räägib armastuse allikatest (19–44) ja seostest (45–66). Õndsate vaimude heakskiit öeldule ja Dante nägemise taastumine (67–79). Kohtumine esiisa Aadamaga (80–84). Dante soov Aadamalt tähtsaid asju küsida ja Aadama nõusolek (85–103). Adam sõnastab neli olulist küsimust (104–114) ja annab neile vastused (115–142).

Kahetkümmend seitsmes laul 198

Õndsate vaimude kiidulaul Kolmainu Jumalale ja Dante rõõmujoovastus (1–9). Peetruse pahameelekõne korrumppeerunud paavstide ja kleruse vastu (10–27). Beatrice ja teiste õndsate vaimude toetusavaldus Peetrusele (28–37). Peetruse pahameelekõne jätkumine (38–66). Õndsate vaimude tõus empüüreumi (67–75). Dante vaatab tagasi läbitud teekonnale (76–87). Dante imetleb Beatrice võrratut ilu ja tõuseb koos temaga esimesse liikuvasse taevasse (88–99). Seletus esimese liikuva taeva funktsiooni ja iseärasuste kohta (100–120). Beatrice pahameelekõne inimeste rikutuse vastu (121–141). Beatrice prohvetlik ennustus tulevaste muutuste kohta (141–148).

Kahekümne kaheksas laul 206

Dante näeb jumalikku valguspunkti ja selle ümber tiirutavat üheksat tuleringi (inglikoori) (1–39). Beatrice seletab valguspunkti kui kogu universumi algpunkti olemust, vaimse kosmose iseärasusi ning suhet füüsiliste taevastega ja jumaliku valguspunkti ning inglifääride vastastikust toimet (40–78). Dante tunneb mõistust selginevat ning jälgib ja kuulab inglikoorida triumfi valguspunkti ümber (79–96). Beatrice tutvustab kõiki koore ja seletab inglite hierarhiat ning nende rõõmu eri astmeid (97–126). Erinevused pseudo-Dionysios Areopagita ja Gregorius Suure angeloloogias (127–139).

Kahekümne üheksas laul 212

Beatrice hetkeline vaikimine (1–9). Beatrice räägib Dantele inglite loomisest (10–48) ja seletab nende jagunemist mässavateks ja ustavateks ingliteks (49–66). Arutelu inglite loomuse üle (67–84). Beatrice pahameelekõne edevate filosoofide, valejutlustajate ja indulgentsimüüjate vastu (85–126). Küsimus inglite arvust ja individuaalsusest (127–145).

Kolmekümnes laul 219

Jumaliku valguspunkti ja inglite hierarhia kadumine Dante-tegelase vaateväljalt (1–15). Beatrice uue ilu kirjeldamatus (16–36). Tõus empüüreumi (37–45). Dante nägemise kadumine ja äkiline võimendumine (46–60). Kuldpunase valgusjõe ja inglite ning õndsate vaimude nägemine sädemete, lilleõite ja kalliskivide kujul (61–69). Beatrice seletab Dantele varikujude vajalikkust (70–81). Valgusjõe metamorfoos ning inglite ja õndsate vaimude nägemine nende tõelises olekus (82–96). Palve Jumala poole kogetu kirjeldamiseks (97–100). Õndsate asupaiga nägemine hiigelsuure valgusroosi kujul (101–123). Beatrice juhatab Dante roosi südamikku, näitab tulevase keisri Heinrich VII trooni ja väljendab pahameelt keisri vastaste üle (124–148).

Kolmekümne esimene laul 226

Valges roosis toimetavate inglite tegevuse kirjeldus (1–27). Dante-tegelase imetluse ja jahmatuse kirjeldus (28–51). Clairvaux' püha Bernard'i ilmumine (52–63). Bernard seletab Dantele oma missiooni Dante kolmanda teejuhina (64–78). Dante tänapalve Beatricele (79–93). Bernard'i juhised Dantele (94–102). Dante imetleb püha Bernard'i õnnist kaju (103–117). Dante näeb inglitest ümbritsetud Neitsi Maarjat tema auhiilguses (118–142).

Kolmekümne teine laul 233

Püha Bernard seletab Dantele õndsate vaimude paigutust müstilises roosis (1–48). Dante saab teada, kuidas paigutuvad teis-poolsuses õndsate laste vaimud (49–84). Dante vaatleb Bernard'i seletustest põhjustatud rõõmu Neitsi Maarja näol (85–93). Peaingel Gaabrieli ja kõigi õndsate vaimude kiidulaul Neitsi Maarjale ja Bernard'i vastavad kommentaarid (94–114). Bernard näitab Dantele paradiisi kõige auväärsemaid vaimu: Aadamat, püha Peetrust, evangelist Johannest, Moosest, püha Annat ja püha Luciat (115–138). Bernard teatab, et Jumalasse vaatamiseks peab Dante Neitsi Maarja eestkoste saama (139–151).

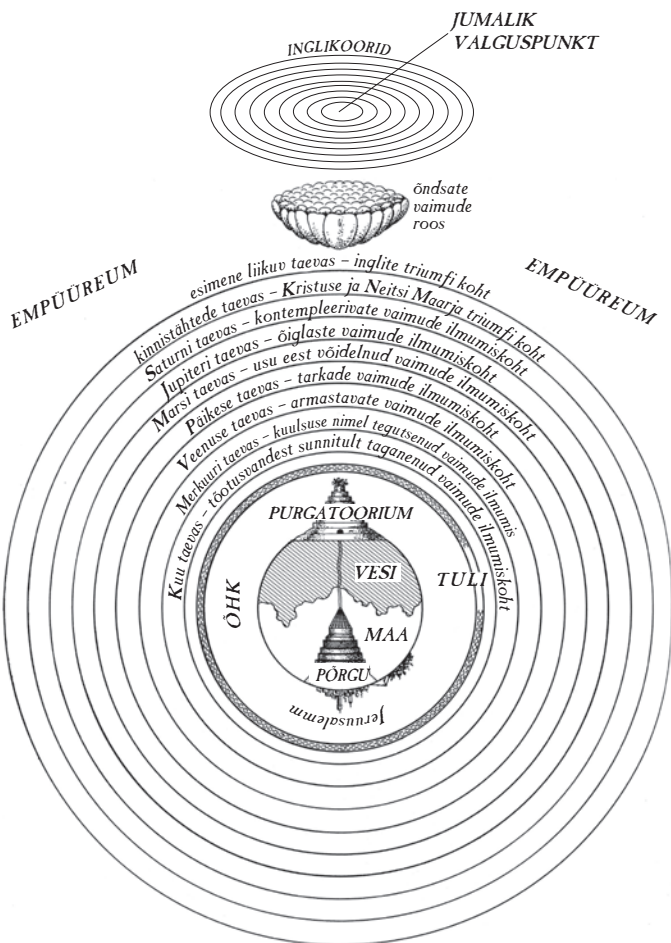
Kolmekümne kolmas laul 241

Püha Bernard ülistab Neitsi Maarjat ja palub tal vahendada Dante jumalakaemust (1–39). Neitsi Maarja võtab Bernard'i palve vastu (40–45). Dante-tegelane vaatab jumalikku valgusse ja Dante-autor kommenteerib toimuvat (46–66). Dante palve Jumala poole (67–75). Dante tänu rohke armu eest (76–84). Dante kirjeldab oma nägemust selle eri staadiumides (85–114). Kolmainu Jumala nägemine tema olemuslikus ühtsuses ja isikulistest erinevustes (115–126). Inkarnatsiooni müsteerium (127–139). Dante jumalik intuitsioon ja õnnetunne (140–142).

Kommentaariid 248

**Näha ja kujutada paradiisi. Paradiisi mõistest
ja kristlikust paradiisist** (*Ülar Ploom*) 577

DANTE PARADIIS

Esimene laul

- 1 Maailma täidab selle aulik suurus,
kes kõiksust liigutab, ja mõnes paigas
see hiilgab rohkem, teises aga vähem.
- 4 Ma olin taevas, kus ta valgust annab
enam kui mujal, ning seal nägin asju,
mida, kes sealt ehk naasebki, ei mõista.
- 7 Me vaim teel igatsuse sihi poole
niisugusesse sügavusse tungib,
et tagasi ei oska tulla mälu.
- 10 Ent ometi, mis sellest pühast riigist
kui aare alles on mu mälestuses,
see peab nüüd olema mu laulu aine.
- 13 Oo hea Apollo, oma jõust nüüd anna
mu viimseks tööks nii palju, kui on vaja,
et ehiks mind su armastatud loorber.
- 16 Parnassose üht tippu ainult seni
ma vajasin, nüüd mõlemat on tarvis,
et viimseks võitluseks ma oleks tugev.
- 19 Mu rinda tungi sa ja hinga sinna
nii nagu siis, kui Marsyaselt naha
sa tõmbasid ta elavatelt liikmeilt.

- 22 Jumalik jõud, kui mulle seda lubad,
et kas või varjugi sest pühast riigist,
mis mulle meelde jäi, ma avaldaksin,
- 25 siis tulemas sa näed mind sulle kalli
puu juurde ning mind lehtedega kroonid,
kui mind ja ainet nende väärseks arvad.
- 28 Nii harva, Isa, on selt puult neid võetud,
et austada mõnd keisrit või poeti,
ja süüdi ses on inimlikud himud.
- 31 Seepärast löbus Delfi jumal rõõmsaks
peaks saama küll, kui Peneuse lehti
kord inimene avalikult ihkab.
- 34 Suur tuli väikseist sädemeist võib loita;
ehk tuleb minu järel keegi, kellel
on parem hääl ja palumiseks õigus.
- 37 Küll tõuseb inimsoole mitmest kohast
maailma valgus üles, siiski sellest,
mil kolme ristiga on neli ringi,
- 40 ta ilmub paremate tähtedega
ja vermib meie maise vaha sisse
end omal moel ja kõige mõjusamalt.